

Актуальні проблеми права та публічного управління

УДК: 338.439.02:351.82(477); JEL classification: H40; Q18

DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2023-4-15>

ТАРАН Євгеній Іванович, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри глобальної та національної безпеки, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, <https://orcid.org/0000-0002-1822-6978>

ІННОВАЦІЙНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ: АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ

Таран Є.І. Інноваційні засади публічної політики у сфері продовольчої безпеки в Україні: аналіз сучасного стану та рекомендації для України.

Стаття присвячена дослідженню інноваційних засад публічної політики у сфері продовольчої безпеки в Україні. Автор проаналізував сучасний стан та виклики продовольчої безпеки в Україні в умовах глобалізації, військового конфлікту, пандемії COVID-19 та інших загроз. Автор також розглянув основні напрями та інструменти публічної політики, які спрямовані на забезпечення продовольчої безпеки на національному та регіональному рівнях, а також на внесок України до глобальної продовольчої безпеки. У дослідженні використано методи порівняльного аналізу, статистичного аналізу, кейс-стаді та SWOT-аналізу. Продовольча безпека впливає на розвиток країн та світу. Україна має потенціал для її підвищення, але стикається з викликами, такими як: низький рівень економіки, корупція, недофінансування освіти та науки, слабка державна політика, військова агресія росії. Для підвищення продовольчої безпеки в Україні потрібна комплексна та інноваційна стратегія, яка б враховувала усі аспекти продовольчої системи. Україна може скористатися досвідом інших країн, які успішно реалізували інноваційні засади публічної політики, таких як Естонія, Ізраїль, Сінгапур, Південна Корея. Продовольча безпека України та світу в умовах війни та пандемії є небезпечним сценарієм, який вимагає негайної та спільної реакції від міжнародної спільноти. На основі отриманих результатів автором розроблено рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення публічної політики у сфері продовольчої безпеки в Україні, зокрема щодо створення національної системи моніторингу та раннього попередження продовольчих загроз, розвитку стійкого сільськогосподарського виробництва, диверсифікації виробництва та ринків збуту, підвищення конкурентоспроможності та інноваційності культурних та креативних індустрій, посилення участі громадян та підзвітності в культурній сфері, а також використання досвіду та найкращих практик інших країн. Для покращення ситуації потрібно проявити політичну волю та лідерство органів влади та зацікавлених сторін, запровадити ефективну систему моніторингу та оцінки продовольчої безпеки з використанням сучасних технологій та реалізувати інноваційні засади публічної політики, які б сприяли розвитку аграрного сектору, стандартів та безпеки харчових продуктів, інформаційної культури та свідомості населення.

Ключові слова: інноваційні засади, публічна політика, продовольча безпека, Україна, конкурентоспроможність, аналіз, сучасний стан, рекомендації, показники, моделювання, вдосконалення.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Продовольча безпека є одним із основних чинників стабільності, добробуту та національної безпеки будь-якої держави. Продовольча безпека в Україні має свої специфічні особливості, які пов'язані з географічним положенням, природними ресурсами, економічною ситуацією, соціально-політичними процесами та іншими чинниками. Забезпечення продовольчої безпеки в Україні потребує розробки та реалізації ефективних механізмів публічної політики, які б враховували інтереси всіх зацікавлених сторін, використовували інноваційні підходи та технології, сприяли сталому розвитку сільського господарства та продовольчого ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За 2019-2023 роки було опубліковано чимало досліджень і публікацій, які аналізують сучасний стан та виклики продовольчої безпеки в світі, зокрема й в Україні, а також розробляють рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення публічної політики у цій

сфері. Одним із таких досліджень є Ukraine Food Security Report (May, 2022) від World Food Programme [1], який базується на опитуванні понад 4,700 українців про їх рівень продовольчої незабезпеченості. За результатами цього дослідження, в Україні одна з трьох сімей є продовольчо незабезпеченою, а найбільше постраждали вимушені переселенці. Іншим важливим дослідженням є «Innovative Development of Public Policy on Food Security in the Period of the Covid-19 Pandemia» від Larysa Hromozdova та інших [2]. Проаналізовано перспективи інноваційного розвитку публічної політики у сфері продовольчої безпеки. Надано практичні рекомендації щодо використання культивованих та диких рослин у сфері харчування для підвищення імунітету населення під час пандемії. «How is the war in Ukraine affecting global food insecurity?» від World Economic Forum [3], яке публікується на їхньому сайті. Це дослідження розглядає вплив війни в Україні на глобальну продовольчу безпеку, зокрема на зерновий

ринок, який є важливим для світового харчування. Безумовно, це лише дослідження, які проаналізовані за нашим власним вибором. Водночас є й інші, які ми також використали у дослідженні нашої проблеми [4-10].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). У зв'язку з цим мета нашого дослідження – це аналіз сучасного стану та перспектив розвитку інноваційних засад публічної політики забезпечення продовольчої безпеки в Україні, а також висвітлення рекомендацій задля їх покращення та застосування.

Методи дослідження. Для дослідження наукової проблеми інноваційних засад публічної політики забезпечення продовольчої безпеки в Україні нами здійснено теоретичний аналіз наукової літератури з теми дослідження, щоб визначити основні поняття, підходи, моделі та критерії інноваційних засад публічної політики в сфері продовольчої безпеки. Проведено емпіричний аналіз статистичних даних, документів, експертних оцінок, анкетних опитувань, щоб оцінити сучасний стан продовольчої безпеки в Україні, виявити її проблеми та виклики. Порівняльний аналіз інноваційних засад публічної політики, які застосовуються в Україні та інших країнах з використанням методів кількісного та якісного порівняння, дав можливість виявити окремі їхні особливості. Застосований системний аналіз взаємозв'язків та впливу інноваційних засад публічної політики на продовольчу безпеку в Україні; нормативний аналіз рекомендацій для удосконалення, адаптації та застосування інноваційних засад публічної політики для підвищення продовольчої безпеки в Україні з використанням методів експертної оцінки та бенчмаркінгу, який допоміг запропонувати, як підвищити рівень продовольчої безпеки в Україні за допомогою інноваційних засад публічної політики

Виклад основного матеріалу дослідження. Інноваційні засади публічної політики ми розглядаємо як нові форми, методи, підходи та інструменти, які використовуються органами публічної влади для розв'язання суспільних проблем, підвищення ефективності та якості управління, а також забезпечення соціально-економічного розвитку [4]. Інноваційні принципи публічної політики забезпечення продовольчої безпеки в межах нашого дослідження розуміємо як нові форми, методи, підходи та інструменти, які використовуються органами публічної влади для вирішення соціальних проблем, підвищення ефективності та якості публічного

управління, забезпечення продовольчої безпеки та соціально-економічного розвитку. Вони застосовуються до різних складових продовольчої безпеки (політичної, економічної, соціальної, екологічної, інформаційної).

Для політичної складової інноваційні засади публічної політики забезпечення продовольчої безпеки включають учасницьке та інклюзивне управління, багатосторонній діалог та співпрацю, доказове та адаптивне формування політики, прозорість та відповідальність, а також передбачення та сценарне планування. Економічна складова та інноваційні засади публічної політики забезпечення продовольчої безпеки включають циркулярну та біоекономіку, цифрове та розумне сільське господарство, інновації в ланцюгах цінності, публічно-приватні партнерства, соціальну та солідарну економіку.

Щодо соціальної складової, то інноваційні засади публічної політики забезпечення продовольчої безпеки включають максимальне забезпечення прав людини, освіти з питань харчування та харчової безпеки, соціальний захист та мережі безпеки, продовольчий суверенітет та місцеві продовольчі системи, стимулювання гендерної та молодіжної активності.

В екологічній складовій інноваційні засади публічної політики включають агроекоекологію та органічне сільське господарство, кліматично-розумне сільське господарство, біорізноманіття та екосистемні послуги, зелену та блакитну інфраструктуру, стійкість та управління ризиками.

Для інформаційної складової забезпечення продовольчої безпеки інноваційні засади публічної політики включають розвиток інформаційної інфраструктури, яка забезпечує доступність, надійність, оперативність та захищеність даних про виробництво, споживання, якість, доступність та безпеку продуктів харчування як на національному, так і на міжнародному рівнях. Особливе значення має використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, електронних платформ, баз даних, штучного інтелекту, блокчейну, біг-дата, інтернету речей для підвищення ефективності та якості управління продовольчою безпекою, моніторингу та прогнозування стану продовольчої безпеки, забезпечення прозорості та відкритості інформації про продовольчу безпеку для усіх зацікавлених сторін. Зміцнення інформаційної культури та освіти населення щодо здорового харчування, прав споживачів, відповідального споживання та виробництва, збереження продовольчих ресурсів, адаптації до

зміни клімату, з використанням різноманітних інформаційних каналів, засобів масової інформації, соціальних мереж, онлайн-курсів, інтерактивних ігор. Створення інформаційного середовища, яке сприяє діалогу, співпраці, обміну досвідом та інноваціями між різними суб'єктами продовольчої безпеки, такими як органи державної влади, суб'єкти господарювання, наукові установи, громадські організації, міжнародні партнери.

Сучасні виклики та загрози для продовольчої безпеки в Україні та світі, такі як війна в Україні, зміна клімату, пандемії вимагають застосування інноваційних принципів публічної політики забезпечення продовольчої безпеки [6; 7]. Війна в Україні призводить до порушення ланцюгів постачання, знищення інфраструктури, забруднення земель, зриву посівної кампанії, втрати ринків збуту, вимушеного переселення населення, зростання цін на продукти харчування та мінеральні добрива. Зміна клімату викликає екстремальні погодні явища, посухи, повені, зсуви, пожежі, ерозію ґрунтів, зниження врожайності, зменшення біорізноманіття, поширення хвороб та шкідників, збільшення емісії парникових газів. Пандемія COVID-19 спричинила глобальну кризу, обмеження руху, карантинні заходи, зниження доходів, збільшення бідності та голоду, порушення торгівлі та логістики, зростання попиту на продовольство, зменшення інвестицій та інновацій, погіршення здоров'я та харчування населення.

Публічна політика забезпечення продовольчої безпеки на основі інноваційних принципів відповідає викликам та загрозам. За нашим підходом, вона має такі складові: політичну (мир, стабільність, демократія, реформи, громадянське суспільство) [9]; економічну (розвиток сільського господарства, агробізнесу, інновацій, експорту, фінансів, соціального захисту, регулювання ринків, боротьба з корупцією); екологічну (екологічно чисті технології, стандарти, ресурси, клімат, відходи, енергоефективність, безпека та якість продуктів); соціальну (доступність, рівномірність, різноманітність, збалансованість,

недоїдання, недостатність, надмірність, освіченість, культура, свідомість, права, відповідальність); інформаційну (інформаційна інфраструктура, інформаційно-комунікаційні технології, моніторинг, прогнозування, прозорість, відкритість). Зауважимо, що ми назвали лише окремі характеристики та деякі загальні напрями, які можуть бути розглянуті при формуванні та реалізації інноваційної публічної політики у сфері продовольчої безпеки. Для кожної конкретної ситуації та регіону можуть бути потрібні специфічні заходи та рішення, які враховують місцеві особливості, потреби та можливості.

Наш аналіз показав, що Україна застосовує інноваційні засади публічної політики в сфері продовольчої безпеки. Вона співпрацює з міжнародними організаціями та партнерами [9], отримує допомогу [7; 10], затвердила Стратегію продовольчої безпеки до 2030 року, реформує аграрний сектор, розширює експорт, адаптує законодавство до ЄС. Україна покращує харчування населення, надає соціальну допомогу, підвищує освіченість, культуру та свідомість та впроваджує розвивати екологічно чисті технології, стандарти, ресурси, адаптується до клімату, зменшує відходи та втрати, підвищує енергоефективність, забезпечує безпеку та якість продуктів.

Порівняння різних інноваційних засад публічної політики, які можуть мати різні цілі, контексти, ресурси, результати, наслідки, ризики, зацікавлені сторони, є складним завданням для досліджень у сфері публічного управління. Неможливо дати однозначну відповідь на це питання, однак ми можемо узагальнити та спробувати надати деякі загальні ідеї та приклади. Крім того, для нас корисним є дослідження, де розглядається система критеріїв та показників оцінювання ефективності впровадження інноваційних розробок. Таким чином, розглянемо переваги та недоліки (ризики) впровадження інноваційних засад публічної політики за запропонованими нами складовими продовольчої безпеки у вигляді таблиці.

Таблиця 1

Переваги та недоліки (ризики) впровадження інноваційних засад публічної політики у сфері продовольчої безпеки в Україні (Джерело: авторські напрацювання)

Критерій оцінювання	Переваги запровадження інноваційних засад публічної політики в сфері продовольчої безпеки в Україні	Недоліки (ризики) запровадження інноваційних засад публічної політики в сфері продовольчої безпеки в Україні
Політична ефективність	Забезпечення відповідності політики інтересам та потребам суспільства, підвищення довіри до держави, підтримка демократичних процесів, зміцнення міжнародного співробітництва.	Ризик невиконання або недотримання політики через недостатню політичну волю, опір змінам, конфлікт інтересів, зовнішній тиск, корупцію
Економічна ефективність	Забезпечення конкурентоспроможності національної економіки, стимулювання економічного	Ризик невиконання або невдачі інноваційних проєктів через недостатнє фінансування, низьку

Актуальні проблеми права та публічного управління

	зростання, підвищення продуктивності та якості виробництва, збільшення доходів та зайнятості, зменшення витрат та втрат.	рентабельність, високу конкуренцію, невизначеність ринку, технічні проблеми.
Соціальна ефективність	забезпечення задоволення соціальних потреб та інтересів населення, підвищення рівня життя, зміцнення соціальної солідарності та співпраці, покращення освіти та здоров'я, забезпечення рівних можливостей та прав.	Ризик незадоволення або негативного впливу на соціальні групи через нерівність, дискримінацію, втрату традиційних цінностей, соціальну напругу, конфлікти.
Екологічна ефективність	Забезпечення збалансованого використання природних ресурсів, зниження негативного впливу на навколишнє середовище, підвищення екологічної свідомості та відповідальності.	Ризик небезпеки або шкоди для навколишнього середовища через неконтрольоване впровадження нових технологій, недостатню регуляцію, неврахування екологічних наслідків, безвідповідальне поводження з ресурсами.
Інформаційна ефективність	Забезпечення швидкого та своєчасного доступу до актуальної та достовірної інформації щодо стану продовольчої безпеки в країні та світі, підвищення якості та безпеки харчових продуктів, забезпечення ефективного контролю та нагляду за відповідністю харчових продуктів вимогам законодавства та споживачів.	Недоліки інфраструктури, технічні проблеми, кібератаки, природні катастрофи, військові конфлікти; ризики втрати, спотворення інформації про продовольчу безпеку, недостовірність, низька якість джерел, маніпуляції, дезінформація, фальсифікація, недостатня доступність, зрозумілість, адаптованість, застосовність, вплив інформації для різних цільових груп.

Можливості України полягають у наявності високого потенціалу інноваційного розвитку, який базується на різноманітних природних, людських та культурних ресурсах, а також на геополітичному положенні країни, яке відкриває можливості для співпраці з різними регіонами світу. Україна також може скористатися досвідом інших країн, які успішно реалізували інноваційні засади публічної політики, таких як Естонія, Ізраїль, Сінгапур, Південна Корея. Ці країни показали, що для досягнення інноваційного прориву необхідно мати чітку стратегічну візію, ефективну систему управління, високу якість освіти та науки, підтримку та стимулювання приватного сектору, відкритість до міжнародної співпраці та обміну знаннями, а також гнучкість та адаптивність до змін [9].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Продовольча безпека є однією із найважливіших проблем сучасності, яка впливає на економічний, соціальний, екологічний та політичний розвиток країн та світу. Україна має великий потенціал для підвищення продовольчої безпеки, який базується на різноманітних природних, людських та культурних ресурсах, а також на геополітичному положенні країни, яке відкриває можливості для співпраці з різними регіонами світу. Україна також зіштовхується з численними викликами та проблемами, які перешкоджають інноваційному розвитку країни та забезпеченню продовольчої безпеки

(низький рівень економічного зростання, високий рівень тінізації економіки, недостатнє фінансування та інвестиції в освіту, науку та інновації, слабка інтеграція наукової сфери та реального сектору економіки, низька якість державного управління та публічних послуг, відсутність ефективних механізмів запровадження інновацій в публічному секторі, недостатня участь громадянського суспільства та громад у формуванні та реалізації публічної політики, а також військова агресія росії та її наслідки для територіальної цілісності, безпеки та стабільності України). Для підвищення продовольчої безпеки в Україні необхідно розробити та реалізувати комплексну та послідовну стратегію, яка б враховувала всі аспекти продовольчої системи: від виробництва до споживання, а також включала б інноваційний підхід до вирішення проблем та викликів, які виникають у сільському господарстві та харчовій промисловості.

Україна може скористатися досвідом інших країн, які успішно реалізували інноваційні засади публічної політики (Естонія, Ізраїль, Сінгапур, Південна Корея). Ці країни показали, що для досягнення інноваційного прориву необхідно мати чітку стратегічну візію, ефективну систему управління, високу якість освіти та науки, підтримку та стимулювання приватного сектору, відкритість до міжнародної співпраці та обміну знаннями, а також гнучкість та адаптивність до змін.

Література.

1. World Food Programme. Ukraine Food Security Report May 2022. World Food Programme. URL: <https://www.wfp.org/publications/ukraine-food-security-report-may-2022>.
2. Hromozdova L., Yerankin O., Pysarenko N., Artemenko A., Maliarevskiy V., Dovhenko Y., Sharoian F. Innovative Development of Public Policy on Food Security in the Period of the Covid-19 Pandemia. International Scientific and Practical Conference "Sustainable Development in the Post-Pandemic Period" (SDPPP-2021).

2021. DOI: <https://doi.org/10.1051/shsconf/202112606001>.

3. How is the war in Ukraine affecting global food insecurity? World Economic Forum. Geneva: World Economic Forum, 2022. 8 p.

4. An Overview of Public Policies to Support Innovation. OECD Publishing. Paris: OECD Publishing, 2010. 36 p.

5. Nelson R.R. Innovation policy: what, why, and how. The Oxford Handbook of Innovation Management. Oxford: Oxford University Press, 2017. P. 2–23.

6. Sytnyk H.P., Zubchuk O.A., Orel M.H. Conceptual understanding of the peculiarities of managing innovation-driven development of the state in the current conditions. *Science and Innovation*. 2022. Vol. 18. № 2. P. 3-15. DOI: <https://doi.org/10.15407/scine18.02.003>.

7. Україна та глобальна продовольча безпека в умовах війни. Національний інститут стратегічних досліджень. 2022. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/strategichni-doslidzhennya/ukrayina-ta-globalna-prodovolcha-bezpeka-v-umovakh-viyni>.

8. Скидан О.В. Продовольча безпека як пріоритет аграрної політики: проблеми інституціоналізації. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2010. № 7. С. 29–32.

9. Шевченко О.В. Міжнародно-правовий механізм забезпечення продовольчої безпеки в умовах глобалізації. *Публічне право*. 2019. № 49. С. 6–11.

10. Білецька О.В. Продовольча безпека України: сучасний стан та перспективи. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»*. 2019. № 4. С. 5–13.

References.

1. World Food Programme. Ukraine Food Security Report May 2022. World Food Programme. Available at: <https://www.wfp.org/publications/ukraine-food-security-report-may-2022>.

2. Hromozdova, L., Yerankin, O., Pysarenko, N., Artemenko, A., Maliarevskiy, V, Dovhenko, Y. Sharoian, F. *Innovative Development of Public Policy on Food Security in the Period of the Covid-19 Pandemia*. International Scientific and Practical Conference “Sustainable Development in the Post-Pandemic Period” (SDPPP-2021). 2021. DOI: <https://doi.org/10.1051/shsconf/202112606001>.

3. How is the war in Ukraine affecting global food insecurity? World Economic Forum. World Economic Forum. (2022). Geneva.

4. An Overview of Public Policies to Support Innovation. OECD Publishing. OECD Publishing. (2010). Paris.

5. Nelson, R.R. (2017). Innovation policy: what, why, and how. The Oxford Handbook of Innovation Management. Oxford University Press. Oxford.

6. Sytnyk, H.P., Zubchuk, O.A., Orel, M.H. (2022). «Conceptual understanding of the peculiarities of managing innovation-driven development of the state in the current conditions». *Science and Innovation*. Vol. 18. № 2. pp. 3-15. DOI: <https://doi.org/10.15407/scine18.02.003>.

7. Ukraina ta hlobal'na prodovol'cha bezpeka v umovakh vijny. Natsional'nyj instytut stratehichnykh doslidzhen'. (2022). [Ukraine and global food security in conditions of war. National Institute of Strategic Studies]. Available at: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/strategichni-doslidzhennya/ukrayina-ta-globalna-prodovolcha-bezpeka-v-umovakh-viyni>.

8. Skydan, O.V. (2010). «Food security as a priority of agrarian policy: problems of institutionalization». *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*. № 7. pp. 29–32.

9. Shevchenko, O.V. (2019). «International legal mechanism for ensuring food security in the conditions of globalization». *Publichne pravo*. № 49. pp. 6–11.

10. Bilets'ka, O.V. (2019). «Food security of Ukraine: current state and prospects». *Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho universytetu imeni V. N. Karazina. Serii «Mizhnarodni vidnosyny. Ekonomika. Krainoznavstvo. Turyzm»*. № 4. pp. 5–13.

Abstract.

Taran Y. Innovative principles of public policy in the sphere of food security in Ukraine: analysis of the current state and recommendations for Ukraine.

The article is devoted to studying innovative principles of public policy in Ukraine's food security sphere. The author analyzed the current state and challenges of food security in Ukraine due to globalization, military conflict, the COVID-19 pandemic, and other threats. The author also considered the main directions and tools of public policy aimed at ensuring food security at the national and regional levels, as well as Ukraine's contribution to global food security. The research used comparative analysis, statistical analysis, case study, and SWOT analysis methods. Food security affects the development of countries and the world. Ukraine has the potential to improve it but faces challenges such as a low level of the economy, corruption, underfunding of education and science, weak state policy, and military aggression of Russia. A comprehensive and innovative strategy is needed to improve food security in Ukraine, which would consider all aspects of the food system. Ukraine can benefit from the experience of other countries that have successfully implemented innovative principles of public policy, such as Estonia, Israel, Singapore, and South Korea. Food security of Ukraine and the world in the conditions of war and pandemic is a dangerous scenario that requires an immediate and joint response from the international community. Based on the obtained results, the author developed recommendations and proposals for improving public policy in the sphere of food security in Ukraine, in particular regarding the creation of a national system of monitoring and early warning of food threats, development of sustainable agricultural production, diversification of production and markets, increasing competitiveness and innovativeness of cultural and creative industries, strengthening participation and accountability in

the cultural sphere, as well as using the experience and best practices of other countries. It is necessary to show political will and leadership of the authorities and interested parties to improve the situation, introduce an effective system of monitoring and evaluation of food security using modern technologies, and implement innovative principles of public policy, which would contribute to the development of the agricultural sector, standards and safety of food products, information culture and awareness of the population. The article has theoretical and practical significance for researchers, practitioners, authorities, public organizations, and other interested parties who deal with food security issues in Ukraine and the world.

Keywords: innovative principles, public policy, food security, Ukraine, competitiveness, analysis, current state, recommendations, indicators, modeling, improvement.

Стаття надійшла до редакції 01.12.2023 р.

Бібліографічний опис статті:

Таран Є.І. Інноваційні засади публічної політики у сфері продовольчої безпеки в Україні: аналіз сучасного стану та рекомендації для України. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права. 2023. № 4. С. 92-97.

Taran Y. Innovative principles of public policy in the sphere of food security in Ukraine: analysis of the current state and recommendations for Ukraine. Actual problems of innovative economy and law. No. 4, pp. 92-97.

УДК 338.246; JEL classification: O18; R11
DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2023-4-16>

КИРИЧЕНКО Тетяна Ярославівна, аспірант кафедри публічного управління та адміністрування, Полтавський державний аграрний університет, <https://orcid.org/0009-0001-4543-4692>

СТАН ПІДТРИМКИ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Кириченко Т.Я. Стан підтримки малого та середнього підприємництва на регіональному рівні.

Підприємницьке середовище в Україні починає складатися під впливом шоку перехідного періоду, пов'язаного з масовим вивільненням робітників і службовців, розпадом фінансової системи, відсутністю національної валюти, а отже і відсутністю засобів для життєзабезпечення людей. У статті піднімається коло питань, що стосуються дилеми «державна підтримка – саморегульованість» підприємницьких структур, яка, попри постійність присутності в порядку денному політики, знаходить окремі способи розв'язання на різних етапах розвитку суспільства. У роботі зазначається, що відмінності регіонального розвитку наклали свій відбиток і на стан підприємницького середовища на регіональному рівні та сукупність заходів підтримки малих і середніх підприємств (МСП). Аналізуються програми підтримки МСП на рівні Полтавської області та відзначаються їх позитивні й негативні аспекти. Зроблено висновок, що позитивні результати реалізації регіональних програм підтримки МСП обумовлені такими чинниками, як прив'язка фінансової допомоги до кількості створених робочих місць та співпраця представників МСП міста з громадськими організаціями, Полтавською міською радою, представництвом проекту ПРОМІС в області. Приділена увага діяльності Регіонального фонду підтримки підприємництва, яка відображає специфіку економіки Полтавської області. Обґрунтовано необхідність застосування нових підходів щодо вдосконалення державної підтримки малого та середнього підприємництва, що враховують воєнні ризики, умови повоєнного відновлення та обмеженість державного бюджету. У цьому контексті рекомендовано зміцнювати потенціал підприємництва за рахунок самоорганізації підприємців шляхом створення бізнес-об'єднань. Зазначається, що вже зареєстровані на момент дослідження об'єднання, активно взаємодіють з державними установами з метою покращення умов для власної економічної діяльності. Сформульовані в статті пропозиції та висновки можуть бути корисними регіональним органам публічної влади при формуванні та реалізації політики підтримки МС, а також окремих програм підтримки та стимулювання розвитку МСП.

Ключові слова: підтримка, мале та середнє підприємництво, публічна влада, програма, розвиток, взаємодія.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У даний час Україна перебуває у надскладних економічних і соціальних умовах, обумовлених війною, що суттєво посилює макроекономічну нестабільність як одну з ознак ринкової економіки. Така ознака макроекономічної нестабільності, як невідповідність між доходами і витратами державного бюджету детермінує пошук нових можливостей розподілу економічних ризиків між державою та реальним сектором економіки. У кризових умовах МСП, яке забезпечує високу

зайнятість і економічну стійкість, досить швидко втрачає динаміку розвитку через незначні розміри оборотного капіталу, а отже більше потребує підтримки з боку держави. У протилежному випадку держава буде втрачати податкові надходження до бюджету і одночасно збільшувати видатки на соціальний захист людей, що залишилися без роботи. Отже, актуальність дослідження обумовлена його спрямуванням на пошук можливостей удосконалення правової, фінансової та інституційної державної підтримки МСП із